

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
ДІБА МІШЕЛЯ ЗАКАРІЇ
«ТИПОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЕКТУВАННЯ
ПАСИВНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ»
подану на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
зі спеціальності - 18.00.02 - архітектура будівель та споруд

Загальна характеристика роботи

Відгук складено на підставі вивчення рукопису дисертації Діба М. З., його автореферату, а також опублікованих за темою дисертації праць.

Рукопис загальним обсягом 242 стор. містить: текстову і графічну частину на 200 та додатків - на 18 сторінках. Список літературних джерел дослідження укладено з 187 бібліографічних посилань.

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сьогоднішні енергетичні реалії доводять необхідність нагального вирішення проблеми енергозбереження, яка постала серед основних питань безпеки України. В національних планах на найближчі роки передбачено стимулювання заходів підвищення енергоефективності будівель та збільшення кількості будівель з близьким до нульового споживання енергії. Розв'язання цих завдань можливе через вивчення й адаптацію сучасного позитивного світового досвіду та пошуків власних шляхів у проектуванні нового і модернізації наявного житлового фонду. Будинки, що відповідають стандарту «Passive House», потребують майже на 80% менше енергії для створення і підтримування комфортних значень мікрокліматичних параметрів, ніж більшість будівель в нашій країні. Концепція Пасивного будинку ґрунтується на розрахунках теплофізичних процесів, в результаті яких з'являється можливість сформулювати типологічні вимоги до

архітектурно-планувальної, об'ємно-просторової, конструктивної та інженерно-технічної організації житлових будівель. Все це в комплексі визначає наукові й практичні потреби ґрунтовних комплексних вишукувань з урахуванням кліматичних відмінностей регіонів України та підтверджує актуальність обраної для дослідження теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень.

Наукові положення, наведені в дисертації, належним чином обґрунтовані. Вони базуються на загальнонаукових методах аналізу, методах математичного моделювання й розрахунку та лабораторних експериментах, спираються на власний досвід автора у проведенні нормотворчих, науково-дослідних та проектних робіт. Висновки та рекомендації роботи достатньо аргументовані та відповідають поставленим завданням дослідження.

Кожен із 4-х розділів кандидатської дисертації Діба М. З., відповідно до науково-дослідницьких завдань, розкриває важливі аспекти обраної теми і є змістовно та графічно наповненим. Усі розділи дисертації органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладу матеріалу і завершені розгорнутими висновками. Узагальнення та висновки, викладені безпосередньо в тексті дисертації цілком аргументовані, що свідчить про належний рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертанта. У роботі повністю розкрито результати дослідження та окреслено авторське розуміння сутності заявленої теми, що свідчить про ефективність плідної співпраці дисертанта з науковим консультантом д.т.н., проф. О .В. Сергейчуком.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що автором вперше: запропоновано архітектурно-кліматичне районування території України з урахуванням типологічних особливостей пасивних житлових будинків; розроблені типологічні вимоги до об'ємно-планувальних, конструктивних та інженерно-технічних рішень пасивних житлових будинків на території України; рекомендовано використання природних утеплювачів з

теплотехнічними характеристиками, встановленими на основі лабораторних випробувань. Також удосконалено методи інтеграції геліосистем в архітектуру пасивних житлових будинків та характеристики засобів термомодернізації житлових будинків масових серій 60-70 р.р. ХХ століття. Завдяки дослідженню отримали подальший розвиток: енергетичний аналіз об'ємно-планувальних, конструктивних та інженерно-технічних рішень історичного і сучасного житла в різних кліматичних умовах; лабораторні випробування теплозахисних характеристик природних утеплювачів; дослідження щодо визначення доцільного утеплення будівель; пропозиції щодо термомодернізації житлових будинків масових серій 60-70 рр. ХХ століття.

Наукове і практичне значення отриманих результатів. Висновки та результати дисертаційного дослідження можуть використовуватись для подальших наукових досліджень, а також під час навчального процесу у підготовці студентів архітектурних спеціальностей. Їх необхідно оформити у вигляді рекомендаційних матеріалів та застосовувати для проектування нових та модернізації наявних житлових будівель. Дослідження вже впроваджені і можуть у подальшому враховуватись під час удосконалення нормативної бази з енергоефективного будівництва.

До дисертації додано документи (6 актів), що засвідчують практичне впровадження отриманих здобувачем результатів: в навчальний процес для студентів Київського Національного університету будівництва та архітектури; у розроблення нормативних документів та в практичному проектуванні.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих роботах. Реалізація результатів дослідження. Основні положення, висновки і результати дослідження викладені автором у 21 науковій праці, серед яких: одноосібна монографія, 4 публікації у фахових виданнях України, 3 статті у зарубіжних збірках наукових праць та виданнях,

включених до міжнародних наукометричних баз. Результати дослідження здобувач доповідав на 12 різного рівня науково-практичних конференціях.

Публікації висвітлюють результати дослідження, їх загальний обсяг і зміст відповідає вимогам.

Оцінювання змісту та завершеності дисертації.

Дисертація складається із розширеної анотації, вступу, чотирьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків, що містять акти впровадження результатів дослідження.

У вступі обґрунтована актуальність теми, сформульовані об'єкт, предмет, цілі та завдання, методи і межі дослідження, а також апробація результатів, обсяг і структура дисертації.

У першому розділі «Енергетичний аналіз історичного житла і сучасний стан енергоефективності в архітектурі і будівництві» (С. 30-87) автор аналізує сучасний стан енергоефективності в будівництві; порівнює енергетичні показники традиційного житла в Україні та за кордоном; здійснює аналіз розвитку нормативних вимог, спеціальної літератури, науково-дослідницьких робіт; розглядає приклади експериментального проектування і будівництва пасивних або близьких до них за енергоефективністю будинків. У розділі доведена доцільність розроблення типологічних вимог до пасивних житлових будинків в різних кліматичних регіонах України.

У другому розділі «Аналіз кліматичних, демографічних і економічних факторів, що впливають на проектування пасивних будинків в Україні» (С. 88-114) проаналізовано низку основних чинників, що впливають на об'ємно-планувальні і конструктивні рішення пасивних будинків та визначені інженерно-технічні вимоги до пасивних житлових будинків у різних кліматичних районах України.

Запропоновано спосіб підвищення компактності житлових будинків і оптимальні значення опору теплопередачі основних видів огорожувальних конструкцій.

У третьому розділі «Розробка типологічних вимог до пасивних житлових будинків в Україні» (С. 115-171) систематизовано основні принципи та визначено особливості об'ємно-планувальних, конструктивних та інженерно-технічних рішень для житлових будинків в п'яти архітектурно-будівельних кліматичних районах території України. Запропоновано методику визначення оптимального кута нахилу геліоприймачів з урахуванням річного ходу хмарності та наведено результати розрахунків для низки міст.

У четвертому розділі «Впровадження результатів досліджень» (С. 172-200) представлено результати авторських впроваджень в нормативні документи; у проектування енергоефективних будівель та термомодернізацію наявних будівель; в навчальний процес. Як приклад подано аналіз економічної доцільності утеплення існуючих житлових будівель 60-70-х років масової забудови.

Висновки до кожного розділу дисертації та загальні висновки логічні й послідовні, підсумовують основний зміст проведеного дослідження.

Структура дисертації побудована чітко та відповідає поставленій меті і завданням дослідження.

Разом з задовільною оцінкою роботи в цілому, маємо підстави висловити **окремі побажання та зауваження.**

1. У дослідженні, присвяченому пасивним будинкам, слід звернути увагу на введені від 2015 р. Інститутом пасивного будинку нові категорії сертифікації будинків – «Пасивний будинок Плюс» та «Пасивний будинок Преміум», в яких суттєво збільшено вимоги до використання альтернативної енергії.
2. Участь автора у розробленні ДСТУ-Н з будівельної кліматології, ДБН з природного та штучного освітлення, а також проекту ДБН щодо будинків одноквартирних та блокованих, свідчить про значущість його наукових досліджень для практики. Однак, в дисертації необхідно було конкретніше зазначити особистий внесок в роботі над цими документи.

3. Здобувач посилається на будівельні норми (ДБН В.2.6-31:2006) (С. 106), що втратили чинність, а тому й значення коефіцієнта компактності не нормуються. Також не актуальними є посилання на ДБН В.2.2.-15-2005 (Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення.) (С. 55, 106).
4. У роботі недостатньо висвітлена методика дослідження. Автором застосовано низку міждисциплінарних та цікавих сучасних спеціальних методів, описання яких могло б підкреслити цінність роботи.
5. Вважаю, що у п.п. 4.4 (С. 191-198) бажано було б зазначити період (роки) проведення економічних розрахунків щодо доцільності термомодернізації конструкцій існуючих житлових будівель 60-70-х років масової забудови для обґрунтування актуальності отриманих результатів.
6. У тексті дисертації присутні неточності формулювання, повторення, орфографічні та стилістичні помилки і описки (С. 59, 172, 173, особливо це стосується 4 розділу). Оскільки автор не досконало володіє українською мовою, слід було дати текст на редагування.

Висловлені зауваження не мають характеру принципового заперечення, але потребують коментарів автора та мають бути враховані і виправлені здобувачем у подальшій роботі.

Відповідність змісту дисертаційного дослідження та автореферату.

Автореферат за структурою та змістом відповідає рукопису дисертаційної роботи та не містить положень, які в ній відсутні.

Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації та автореферату.

Дисертація та автореферат характеризуються єдністю змісту. Бібліографічний опис джерел відповідає вимогам. Роботу написано відкритим науковим стилем. Використання термінологічного апарату засвідчує добре володіння автором специфікою тематики. Ілюстративний матеріал є достатньо інформативним.

Загальні висновки щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до кваліфікаційних робіт.

За актуальністю поставлених задач, обсягом проведених досліджень, практичною цінністю отриманих результатів дисертаційна робота Діба Мішеля Закарії «Типологічні основи проектування пасивних житлових будинків на території України» є оригінальною завершеною працею і в цілому відповідає вимогам МОН України, які висуваються до кваліфікаційних наукових праць (розділам 9, 11, 12 і 13 Постанови «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016). Тому її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата архітектури зі спеціальності 18.00.02 - архітектура будівель і споруд.

Офіційний опонент:

Кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри архітектурного
проектування та інженерії
Національного університету
"Львівська Політехніка"

Л.О. Шулдан

Підпис засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
"Львівська Політехніка"

Р.Б. Брилинський